

Autor, napriek mladému veku skúsený, publikačne mimoriadne aktívny bádateľ, monograficky spracoval nálezy bronzovej toreutiky z rozsiahleho regiónu, uvedenom v podnadpise knihy. V dobe rímskej bolo toto územie relatívne kultúrne i politicky homogénne, vymedzené na juhu hranicou Impéria a na severe zasunuté hlboko do barbarika. Neobmedzil sa teda – a to veľmi správne – na súčasné politické hranice. V spracovávanej oblasti boli dôležitou zložkou materiálnej kultúry importy z antickej oblasti. V práci, rozčlenenej do jedenástich kapitol, sú zhodnotené funerálne aj sídliskové nálezy bronzových nádob, vrátane artefaktov bez známych nálezových okolností. Kovové nádoby sú jedným z najvýznamnejších a archeologicky najdôležitejších druhov importu.

Už na prvých stránkach J. Jílek konštatuje, že problematika antických importov je veľmi zložitá a pri hľadaní historického alebo akulturačného pozadia ich výskytu sa rozvetvuje do viacerých možností, komplikovaných chronologických a vlastníckych vzťahov. Veľmi správne preto vníma bronzové nádoby ako artefakty, ktoré sa do prostredia nálezu dostali rôznymi cestami a „osudmi“. Z technologického hľadiska upozorňuje aj na artefakty, ktoré boli opravované, prípadne dopĺňané vzhľadom na zmenu funkcie, čo treba brať do úvahy pri datovaní a naznačuje ich možný dlhší čas používania. Uvedomiť si takúto možnosť je dôležité, pretože to z časti eliminuje ich chronologickú citlivosť. Keďže doba používania importov mohla byť v barbarskom prostredí rôzna (od okamžitého uloženia získaného predmetu do hrobu až po niekoľkogeneračné dedenie), J. Jílek opodstatnene upozorňuje na problematiku „krátkej“ a „dlhej“ chronológie.

S výskytom bronzových nádob, ako štandardného typu artefaktu, objavujúceho sa z pohľadu archeológa v inom civilizačnom prostredí, než v ktorom a pre ktoré bolo vyrobené, s viaže množstvo otázok nielen chronologických, ale aj etnologických, spoločenských a pod. Možno, že publikácia mohla byť rozšírená o spoločenský a sociálny aspekt používania týchto nádob, napr. či ich majitelia mali pocit vlastnej romanizácie, alebo naopak, vnímali ich ako obchodnú či bojovú trofej zvyrazňujúcu vlastnú identitu..

Z hľadiska štruktúry práce možno konštatovať, že publikácia má dve ťažiskové kapitoly. Prvou z nich je v poradí piata časť „Analýza bronzových nádob, typologie, chronologie, rozšírení“. Autor vyčlenil deväť skupín artefaktov podľa tvaru a na záver kapitoly pripojil podkapitolu „Problematické nálezy“. Každú skupinu hodnotí z hľadiska jej výskytu na sledovanom území, celkového rozšírenia a datovania. Chronologicky rozdelil J. Jílek nálezy do piatich horizontov podľa vládnucich rímskych panovníkov. Svoje triedenie však synchronizuje s delnám T. Kolníka, J. Tejrala a T. Völlinga.

Ako desiatu kapitolu bol zaradený Katalóg, predstavujúci druhú ťažiskovú časť monografie. Zahŕňa nálezy bronzových nádob a ich častí z 46 lokalít na sledovanom území. Každá položka Katalógu je členená do šiestich častí (lokalizačné údaje; charakteristika výskumu a prípadného nálezového celku, z ktorého predmet pochádza; typologické začlenenie nádoby s rozmermi a datovaním; literatúra; uloženie nálezu a ďalšia literatúra rozširujúca poznatky z primárnej publikácie). Nechýba zoznam použitej literatúry, dokazujúcej orientáciu autora nielen v novších prácach, ale aj starších publikáciách.

Obrázková časť pozostáva z 92 celostránkových ilustrácií a 6 mapových peroviek. Väčšina artefaktov je vykreslená len obrysovo v perovkách rôznej kvality a rôzneho autorského rukopisu, ojedinele sú medzi ilustrácie zaradené aj fotografie, zachytávajúce prevažne detaily spracovávaných predmetov. Mapy, priradené na záver, sú len schematické, čo je škoda; v prípade využitia efektu podkladov s horstvami, údoliami a pod. by nanesené lokality výraznejšie naznačili viaceré geografické či regionálne súvislosti a prepojenia, ktoré na niektorých miestach textu autor spomína.

Publikáciu J. Jílka, opatrená vzhľadom na význam monografie snád až príliš krátkym (jedenást strán) anglickým *Summary*, možno jednoznačne považovať za prínosnú nielen vďaka sprístupneniu výsledkov obdivuhodnej heuristickej práce v depozitároch i v archívoch, ale aj pre veľmi zaujímavé autorove závery. Mnohé z nich sa týkajú aj juhozápadného Slovenska, pre ktoré podobne koncipovaná súborná práca dosiaľ chýba.

Vladimír Turčan